
امام مهدی
و آینده
زندگی

بسم الله الرحمن الرحیم

امام مهدی علیه السلام و آینده زندگی

نویسنده:

مهدی حکیمی

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

امام مهدی (عج) و آینده زندگی

مشخصات کتاب

سرشناسه : حکیمی، مهدی

عنوان و نام پدیدآور : امام مهدی(ع) و آینده زندگی/ گردآوری و تنظیم مهدی حکیمی

مشخصات نشر : تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام، ۱۳۷۹.

مشخصات ظاهری : ص ۶۲

شابک : ۹۶۴-۷۴۲۸-۱۰-۰۳۲۰۰۰ریال

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

یادداشت : چاپ چهارم: ۱۳۸۱: ۲۰۰۰ ریال

یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس

موضوع : محمدبن حسن(عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. - .

موضوع : مهدویت

موضوع : چهارده معصوم -- نظریه درباره مهدویت

رده بندی کنگره : BP۲۲۴/ح۸۳الف۸ ۱۳۷۹

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی : م ۷۹-۲۴۰۵۳

ص:۱

اشاره

امام مهدی(عج) و آینده زندگی

گردآوری و تنظیم: مهدی حکیمی

امام مهدی(عج) و آینده زندگی

مؤلف/ مهدی حکیمی

ناشر/ بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

لیتوگرافی/ گنج معرفت

صفحه آرا/ عباس فریدی

شمارگان/ ۵۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ/ ششم، تابستان ۸۹

بها/ ۱۲۰۰ تومان

مراکز پخش:

۱. قم: مرکز تخصصی مهدویّت/خیابان شهدا / کوچه آمار (۲۲)/ بن بست شهید علیان

ص. پ: ۱۱۹-۳۷۱۳۵ / تلفن: ۷۷۳۷۸۰۱ /فاکس: ۷۷۳۷۱۶۰

۲. تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

/ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵ / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹

WWW.IMAMMAHDI-S.COM

info@imammahdi-s.com

شابک: ۹۶۴-۷۴۲۸-۱۰-۳

ص:۲

بسم الله الرحمن الرحيم

ص:٣

فهرست مطالب

۶. حاکمیت فراگیر جهانی۴۵

ص:۵

ص:۶

پیشگفتار

«داشـتن تصویری مبهم و مجمل از رویدادهای آینده از نداشـتننش بهتر است، و در بسیاری از موارد دقت و قطعیت بسیار، اصلاً ضرورت ندارد».(۱)

انسان میان گذشـته و آینده و دیروز و فردا زندگی می کند و شخصـیت و هستی او، به گذشـته و آینده بستگی دارد؛ چنان که اگر از گذشـته اش بریـده شود یا از آن بی خبر باشـد دچار کمبود می شود و نمی دانـد چگونه بوجود آمده و چگونه زندگی کرده است، زادگاهش کجاست و تاریخش چیست؟ همچنین اگر نسـبت به آینده خود و همه همنوعان انسانی خود شناختی – اگر چه اندک- نداشته باشد و

ص:۷

۱- شو ک آینده ، الوین تافلر، ترجمه حشمت الله کامرانی، نشر سیمرغ، ص۴۷۵.

ندانـد که او و دیگر انسـان ها به کـدام راه می رونـد و چه سـرنوشتی در انتظار آنان است، دچار سـردرگمی و سـرگردانی می شود.

گذشـته شناسـی بـا علم تاریـخ است و آینـده شناسـی در پرتو پیش بینی های دینی روشن می شود و گهگاه آینـده نگری های انسانی، سایه روشـنی نسـبت به آینـده پدید می آورد. آینده شناسـی های انسانی چون دلیل روشـنی در دست ندارد احتمالی و فرضی است و چه بسیار که اینگونه پیش گوئیها نادرست از کار درآید.

امام علی علیه السلام :

بدانید که در فردا (حوادثی پدید می آید) و در آینده مسائلی رخ خواهد داد که برای شما نا آشنا و ناشناخته است...(۱)

امّا آینده شناسـی های دینی، که پیامبران و امامانِ آگاه و راستگو آن را پیشگویی کردند و با علم خدایی سخن گفتند، موجب آرامش فکر و اطمینان انسان می شود چون پیامبران و امامان بارها و بارها پیشـگوئیهایی کردند و همه راست و درست درآمده است. از این رو، آنچه آنان درباره آینده می گویند حتمی است.

آینـده شناسـی، برای همه انسـان ها لازم است؛ لیکن برای جوانان و نوجوانان لازمتر؛ زیرا افراد سالخورده و کهن سال بیشترین بخش

۱- نهج البلاغه (فیض الاسلام)/ ۴۲۵.

عمرشان را گذرانـده اند و بخش اندکی از زندگی شان، بیشتر باقی مانده است. امّا نوجوانان و جوانان بیشترین بخش عمرشان باقی مانـده و آینـده بیش از نیم قرن عمر آنان را تشـکیل می دهد. از این رو، باید بیشتر بررسـی کنند که در آینده چه مسائلی رخ خواهـد داد و چه پیشامـدهایی در سـر راه انسـان قرار دارد. شایـد در دوران آینـده زنـدگی یـک نوجوان یـا جوان، همـان حوادث بزرگ را که پیشگویی کردند پدید آید و اوضاع جهان دگرگون شود و حکومت های ظلم واژگون شوند و حکومت و دولتی خـدایی آشـکار گردد و همه انسـان هـا را به طور مسـاوی بنگرد و ظلم هـا را نابود سازد و برابری و برادری میان همه مردم پدید آورد. همه افراد انسانی را چون یک خانواده به هم مهربان کند و این مشکلات را بر طرف سازد.

نوجوان و جوان باید به چنین روزهایی که ممکن است در بقیه دوران زندگی او رخ دهد، توجه داشته باشد و خود را برای آن دوران و شـرایط آن آماده کند، چون در هر اجتماعی شـرایطی برای زندگی وجود دارد و باید شایسـتگی زندگی در آن دوره را داشـته باشـد. بویژه اگر بخواهـد فردی شایسـته باشـد، بایـد از هم اکنون بـا به کارگیری روش های تربیتی و اخلاقی خود را شایسته بسازد. چون اخلاق های زشت و غیر انسانی یا اخلاق های زیبا و انسانی، کم کم در انسان

بوجود می آید و انسان را بالا می برد یا پایین می آورد؛ یکباره یک نوجوان یا جوان، نیک و نیک رفتار نمی شود، این صفت ها همه، به تدریج و با مواظبت و تربیت در آدمی پدید می آید. بنابراین برای شرکت در جامعه آینده که جامعه انسانی و اسلامی کامل است و همه رفتارها و کردارها نیک و زیباست، باید از هم اکنون آماده شد و با نیکی و اخلاق انسانی و تربیت درست خو گرفت و عادت کرد و خوبی ها را به صورت عادت هایی در روح جایگزین ساخت تا آنگاه که انقلاب جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رخ داد، جوانان و نوجوانان شایستگی شرکت در آن دوران را داشته باشند.

در گفتار معصومان رسیده است که یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جوانان هستند و سالخوردگان، میان یاران حضرت چون نمک در غذا اندکند.

امام علی علیه السلام :

یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جوانان هستند و سالخورده ای میان آنان نیست مگر به مقدار سُرمه در چشم و نمک در غذا، و کمترین بخش غذا نمک است.(۱)

از این حدیث معلوم می شود که جوانان، بیشتر باید آینده شناس

ص:۱۰

۱- عصر زندگی ، محمد حکیمی، چاپ دوم، دفتر تبلیغات اسلامی، ص۸۷.

باشند و ضوابط و مقررات آن را خوب بدانند و بیش از همه، خود را برای آینده بسازند و فداکار بار بیایند. این رساله کوچک اگر راه آینده شناسی را کمی روشن کند و در این راه اندکی موفق شود، مایه خرسندی است.

ص:۱۱

بخش نخست: بشارت ها

اشاره

ص:۱۳

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در قرآن

«وَ لَقَدْ کَتَبْنَا فِی الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّکرِ أَنَّ الْأَرْضَ یَرِثُهَا عِبَادِیَ الصَّلِحُونَ»(۱)؛ ما در زبور داود، از پس ذکر (تورات)، نوشته ایم که سرانجام، زمین را بندگان شایسته ما به ارث می برند (و بر کره زمین حاکم می شوند).

طبق فرموده پیشوای پنجم حضرت امام محمد باقر علیه السلام ، این بندگان شایسته که وارثان زمین شوند. اصحاب مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف هستند، در آخرُالزمان.(۲)

۱- سوره انبیاء، آیه۱۰۵.

۲- تفسیر مجمع البیان ، ج۷، ص۶۶.

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در سخن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم :

...خداوند از فرزندان حسین امامانی قرار داده است که راه و روش و آیین مرا برپا می دارند. نهمین آنان قائم خاندان من «مهدی» امتم می باشد. او شبیه ترین مردمان به من است در سیما و گفتار و کردار. پس از غیبتی طولانی و سرگردانی و سردرگمی مردم، ظاهر می شود، آنگاه آیین خدا را آشکار می سازد... پس زمین را از عدل و داد پُر می کند پس از آن که از ستم و بیداد لبریز شده باشد.(۱)

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در سخن حضرت فاطمه علیه السلام

جابر می گوید: خدمت حضرت فاطمه رفتم، لوحی نزد آن بانو نهاده بود که در آن نام های امامان نوشته شده بود (از آن جمله درباره دوازدهمین امام چنین آمده بود) پس از امام یازدهمین (امام حسن عسکری علیه السلام راه امامت را کامل می کنم با فرزندش که رحمت برای همه جهانیان است. او (امام دوازدهم) دارای کمال موسی و شکوه عیسی و شکیبایی ایوب است... در زمان (غیبت) این امام، دوستان من (دینداران راستین) به مشکلات گرفتار شوند... آنان به

۱- کمال الدین ، ۱/۲۵۷.

حق دوستان منند (چون در دینداری پایداری می کنند). درود و رحمت خداوند بر آنان باد. آنان (مردمان دوران غیبت) بی گمان هدایت شدگان و راه یافتگانند.(۱)

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در سخن امامان

۱. امام علی علیه السلام :

اصبغ نُباته که از شاگردان و یاران آن حضرت است می گوید: روزی نزد امیر مؤمنان علیه السلام رفتم، دیدم در فکر فرو رفته است و با انگشت بر زمین خط می کشد. گفتم:ای امیر مؤمنان! چه شده است که در فکر فرو رفتید؟... امام فرمود: در مولودی می اندیشم که از نسل من است و او «مهدی» است که زمین را از عدل و داد پر می کند پس از آن که از ستم و بیداد پُر و لبریز شده باشد...(۲)

۲. امام حسن علیه السلام :

... (امام) قائم که (هنگام ظهورش)، حضرت عیسی از آسمان فرود می آید و پشت سر او نماز می گذارد... تولدش از مردمان پنهان است و از چشم ها غایب می شود... او نهمین فرزند برادرم حسین است و فرزند بهترین زنان. عمری طولانی دارد، و خداوند او را (در زمین)

۱- کمال الدین ، ۱/۳۱۰.

۲- کمال الدین ،۱/۲۸۹.

آشکار می سازد در سیمای انسانی چهل ساله، تا همگان بدانند که خداوند بر هر کاری قادر است.(۱)

۳. امام حسین علیه السلام :

اگر از دنیا یک روز (بیش) باقی نمانـده باشد، خداوند آن روز را دراز گرداند، تا مردی از فرزندان من قیام کند، و زمین را از عدل و داد لبریز کند، پس از آن که از ستم و ظلم پُر شده باشد. این چنین از پیامبر شنیدم.(۲)

۴. امام سجاد علیه السلام :

...بی تردیـد مردم زمان غیبت مهـدی، که امامت او را باور دارنـد، و منتظر اویند، از مردمان دیگر زمان ها برترند؛ چون خدای بزرگ، به آنـان عقـل و درک و فهمی داده است که غیبت برایشـان چون ظهور است. خداونـد آنـان را، در آن زمـان، همپـایه مجاهدان شمشـیر زن زمان پیامبر صـلی الله علیه و آله و سـلم قرار داده است و اینانند اخلاص گزاران واقعی، و شـیعیان راستین ما، و دعوت کنندگان مردم به خدا (و به دین خدا)، آشکار و پنهان.(۳)

۱- کمال الدین ،۱/۳۱۶.

۲- کمال الدین ،۱/۳۱۸.

۳- منتخب الاثر / ۲۴۴.

۵. امام باقر علیه السلام :

محمّد بن مسلم (که از شاگردان امام باقر و امام صادق علیه السلام است) می گوید: از امام باقر علیه السلام پرسیدم درباره قائم که هر گاه قیام کند چه روشی در پیش می گیرد؟ امام فرمود: روش پیامبر را تا اسلام را حاکم سازد. گفتم:

روش پیـامبر چه بود؟ امام فرمود: آنچه در (نظام و آیین) جاهلیت بود باطل کرد و عـدالت میان مردمان حاکم ساخت. و چنین است (امام) قائم علیه السـلام آنگاه که قیام کنـد آنچه را (از راه و روش ها میان مردم) در زمان پیش از ظهور رایج بوده است، زیر پا می نهد، و آیین دادگری را بر پا می دارد.(۱)

۶. امام صادق علیه السلام :

کسانی که در حالت انتظار دولت قائم، از جهان درگذرند، مانند کسانی اند که در خدمت (امام) قائم باشـند. امام، پس از این سخن مکثی کرد، سـپس فرمود: بلکهماننـد کسانی انـد که در رکاب (امام) مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف شمشـیر زده باشند. سپس فرمود: نه به خدا سوگند، اینان مانند آن کسانند که در خدتم پیامبر به شهادت رسیده باشند.(۲) چشم

۱- تهذیب ، ۶/۱۵۴.

۲- بحارالانوار ، ۵۲/۱۲۶.

به راهِ امرِ (قیام و انقلاب) امام خود باش، در هر شب و هر روز، زیرا که خدا در هر روز کاری کند و کاری، او را از کاری دیگر باز ندارد...(۱)

۷. امام کاظم علیه السلام :

...خداوند برای دوازدهمین (امام) از خاندان ما هردشواری را آسان می گرداند، و به دست او هر جبّار و زورگوی سرسختی نابود می شود، و هر شیطان سرکشی نابود می گردد.(۲)

۸. امام رضا علیه السلام :

دِعْبِل خُزاعی (شاعر نامدار شیعی) می گوید قصیده خود را در حضور امام رضا علیه السلام خواندم، چون به این شعرها رسیدم: امامی از آل محمد علیه السلام به یقین خروج خواهد کرد، او به تأیید اسم اعظم الهی و برکت نصر آسمانی به پا می خیزد و حق و باطل را از هم جدا می کند، و همه را بر شاد خواری ها، و کین توزی ها، کیفر می دهد. (در این هنگام) امام رضا علیه السلام به شدّت گریست، آنگاه فرمود: «ای دِعْبل! روحُ القُدُس به زبان تو سخن گفته است. آیا می دانی این امام چه کسی خواهد بود؟» گفتم نه (شخص او را نمی شناسم)، لیکن شنیده ام که

۱- مکیال المکارم ، ۲/۱۵۷.

۲- کمال الدین ، ۲/۳۶۹.

امامی از شما خاندان پیامبر خروج می کند، و زمین را از عدل و داد لبریز می سازد.

امام رضا علیه السلام فرمود: «پس از من فرزندم محمّد (جواد) امام است. پس از محمّد فرزندش علی، امام است. پس از علی (هادی) فرزندش حسن، امام است و پس از حسنِ (عسکری)، فرزندش حجتِ قائم خواهد بود.

اوست که در زمان غیبت (مردمان) چشم به راه اویند، و در زمان ظهور همه مطیع او گردند. او زمین را پر از عدل و داد می کند، پس از آن که پر از ظلم و ستم شده باشد...».(۱)

۹. امام جواد علیه السلام :

عبدالعظیم حسنی (که از یاران آن امام است) می گوید: به امام جواد علیه السلام گفتم: امیدوارم که شما قائم خاندان پیامبر باشی که زمین را از عدل و داد آکنده می کند... امام فرمود: همه ما قائم به امر خدای بزرگیم... لیکن آن قائمی که خداوند، به دست او زمین را از کافران و منکران پاک می گرداند، و سراسر گیتی را از عدالت سرشار می سازد او کسی است که تولدش از مردم پنهان خواهد بود، و خود او از

۱- کمال الدین ،۲/۳۷۲.

چشم ها غایب می شود...(۱)

۱۰. امام هادی علیه السلام :

امـام پس از من، فرزنـدم حسن است و پس از رحلت فرزنـدش (امام) قائم است که زمین را از عـدل و داد پُر می کنـد، پس از آن که از ظلم و بیداد لبریز شده باشد.(۲)

۱۱. امام حسن عسکری علیه السلام :

سپـاس خـدایی را کـه پیش از مرگم جانشـینم را به من نمایانـد. جانشـینی که شـبیه ترین انسـان هـا به پیـامبر است در خلقت و اخلاق. خداونـد او را در دوران غیبت (از بلاها) حفظ می کند، سـپس او را آشـکار می سازد. او سراسـر زمین را از عدالت پُر می کند، پس از این که از ظلم و ستم لبریز شده باشد.(۳)

۱- کمال الدین ،۲/۳۷۸.

۲- کمال الدین ،۲/۳۸۳.

۳- کمال الدین ،۲/۴۰۹.

بخش دوم: میلاد موعود

اشاره

ص:۲۳

میلاد موعود

نیمه شعبان، روز میلاد امام زمان است. ماه شعبان هشتمین ماه از سال هجری قمری است. سال هجری، تاریخی است که مبدأ آن، هجرت پیامبر اکرم است از مکه به مدینه. سال هجری، دو گونه است: سال هجری شمسی (خورشیدی)، و سال هجری قمری، سال هجری قمری را «هلالی» نیز می گویند، زیرا که هر ماه آن با دیدن هلال آغاز می شود. ۱۲ماه دارد، و از ماه محرّم آغاز می گردد.

در روز پنجشنبه، پانزدهم شعبان، در سال ۲۵۶ هجری قمری، حضرت حجت بن الحسن امام زمان علیه السلام تولد یافت. حضرت حجت، امام دوازدهم است، و فرزند امام یازدهم حضرت امام حسن عسکری است، و با سه واسطه، فرزند امام رضا، و با پنج واسطه، فرزند امام جعفر صادق، و با هشت واسطه، فرزند امام حسین و با نُه واسطه، فرزند

حضرت علی و فاطمه –دختر پیامبر اکرم و مادر امامان– می باشد.

امام دوازدهم، حضرت حجّت، به این نام ها نیز خوانده می شود: مهدی، موعود، قائم آل محمد، منتقم، امام منتظر، امام غایب، صاحبُ الامر، صاحبُ الزمان، ولیّ عصر، ابا صالح.

چون او و ظهور او، وعـده داده شـده است، و خدا و پیامبران و اولیا و پیامبر اکرم، وعده داده اند که او می آید و جهان را پر از عدل و داد می کند، «موعود» نامیده شده است.

چون برای نشر دین حق و برپا داشتن عدالت قیام می کند و به پا می خیزد، «قائم» نامیده شده است.

چون انتقـام انبیـا و مردان خـدا را از جبـاران می گیرد، و هم انتقـام بشـریت را و انتقام خون های پاک مردان حق و انسان های بزرگ و شهدای راه حق و عدالت را، «منتقم» نامیده شده است.

چون مسـلمانان در انتظار اویند، بلکه بشریت ــ در شعورِ معقول و وجدانِ اجتماعی خویش ــ چنان معلم و نجات دهنده ای را می طلبد و انتظار می کشد، «مُنتظَر» نامیده شده است.

و چون از دیدگاه عموم پنهان است، «امام غائب»، و چون او صاحب امر خداست، صاحب الامر، و چون صاحب زمان است، به ولایت خدایی، صاحبُ الزّمان، و چون ولیّ خدا در این عصرها و

روزگاران اوست، ولیّ عصر، نامیده شده است.

چنان که گفتیم، یکی از نام های امام زمان، «موعود» است. باید دانست که موعود در ادیان آسمانی دیگر نیز وجود داشته است. بدین معنی که برخی از پیامبران، پیامبر و معلم و مصلحی را که از آن پس می آمده است معرفی می کرده و ذهن جامعه را برای پذیرش پیامبر و مصلح بعدی آماده می ساخته اند. موعود موسی (یعنی کسی که حضرت موسی علیه السلام ، آمدن او را خبر داده بود) حضرت عیسی است. موعود حضرت عیسی علیه السلام ، حضرت احمد (احمد فارقْلیط) است، چنان که در قرآن مجید تصریح شده است.(۱) نیز اتفاق می افتاده است که پیامبران گذشته، به آمدن موعود آخرالزمان _ یعنی مهدی موعود _ اشاره می کرده اند.(۲)

این گونه بوده است تا به هنگام ظهور دین اسلام، در دین اسلام، «موعود» به طور دقیق، معین و معرفی گشت، یعنی مهدیِ آخرالزّمان. در اینجا باید در نظر داشته باشیم که مسأله مهدی و ظهور و قیام او، موضوعی نیست که فقط به کسانی که دارای مذهب تشیعند مربوط باشد، بلکه این موضوع، یک مسأله اسلامی است. خود

۱- سوره صف، آیه۶.

۲- کتاب بشارات عهدین را بخوانید.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم بارها آمدن مهدی را در آخرالزمان، و این که مهدی از اولاد علی و فاطمه است، فرزند بی واسطه امام حسنِ عسکری است. و قیام نهایی دین و توحید به دست او است، مژده داده و گوشزد کرده است. در قرآن کریم نیز آیات چندی است که حتی مفسّران اهل سنت، آن آیات را مربوط به ظهور مهدی دانسته اند.(۱) و به همین مناسبت، که در احادیث و گفته های پیامبرِ اکرم، سخن از مهدی بسیار آمده است، علمای اهل سنّت، در بیشتر از ۲۰۰کتاب از کتاب های معتبر خویش، مناقب مهدی، و مسائل مربوط به مهدی، و چگونگی ظهور او، و شرایط نزدیک یا مقارن زمان ظهور او را ذکر کرده اند، و بیش از ۳۰کتاب، ویژه «مهدی» تألیف کرده اند.

نیز به همین دلیل است که در تاریخ می نگریم که از حدود ۱۵۰ سال پیش از ولادت مهدی (مثلاً از سال۱۳۲ هجری، آغاز خلافت عباسی به بعد)، کسانی ادعا می کرده اند که همان مهدی که پیامبر گفته اند ایشانند. و این به علت شیوع مسأله مهدی بود، از زمان خود پیامبر، و از زبان او. پس اصلِ مسأله مهدی، و خروج او در آخرالزمان (برای اصلاح جهان و خوار ساختن جبّاران، و انتقام گرفتن از ستمگران و عزت بخشیدن به محرومان و زیردستان و اجرا کردن

۱- مانندآیه۵۴ از سوره مائده، و آیه۱۰۵ از سوره انبیاء، و آیه۵ از سوره قصص.

کلیه احکام قرآن) جزو تعالم اسلام است، و مژده این خروج را خود پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم داده است. و از این جهت همه فرقه های مسلمان به اصلِ مسأله «مهدی» معتقدند.

چنان که گفتیم، بر مبنای بشارات کتاب های پیشینیان، و روایات اسلامی، اشتهار یافته بود که از امام حسن عسکری، فرزندی به وجود می آید که بر هم زننده اساس حکومت ها و واژگون کننده تاج و تخت ها و دولت هاست. از این رو، بی درنگ، از سوی خلیفه عباسی آن روز، المُعتَمِد دستور هجوم به خانه امام حسن عسکری و تفتیش آن، و جلب و احیاناً قتل فرزند او مهدی، صادر شد، و مأموران به خانه امام ریختند... اینجا بود که ضمن مقارناتی، علل ناپدیدی امام فراهم آمد، و دوازدهمین پیشوای شیعه به فرمان الهی از نظرها پنهان گشت...(۱)

دانشمندان مسلمان، راجع به حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ، و مسأله طول عمر او، و فواید وجودی او، در حال غیبت، و مسائل مربوط به خروج او، سخنان بسیار گفته اند، همین گونه عرفا و فلاسفه، به تصریح و اشاره، بدین مسأله توجه داده اند، مانند محیی الدین ابن عربی، در کتاب (فتوحاتِ مَکیّه» و ابن سینا، در کتاب عظیم خود «شفا». یکی

۱- شرح بیشتری، در این باره، در کتاب خورشید مغرب آمده است.

از دانشمندان و ریاضیدانان و متفکران بزرگ، خواجه نصیرالدین طوسی نیز، درباره «مهدی» چنین می گوید:

حرمان خلق از امام و علّت غیبت او چون معلوم است که از جهت خـدای _ سُبحانه _ نباشـد و از جهت امام نبود، پس لابد از جهت رعیت بود. و تا آن علّت زایل نشود، ظاهر نگردد. و استبعاد از درازیِ عمرِ حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نمودن، امکانش معلوم است و از غیر او مُتّفق(۱) جهلِ مَحض بود(۲).

باید بدانیم که در زمان غیبت حضرت حجّت، مسلمان نباید در انجام دادن تکالیف خود کوتاهی کند. همه دستورات دین، در این زمـان نیز، به حـال خود بـاقی است، واجب واجب است و حرام حرام، بویژه تکـالیف و وظیفه هـای اجتمـاعی. مثلاً اگر در جامعه ای فساد رایج شد، ظلم پاگرفت. مسلمان نمی تواند بگوید، بگذار باشد، امام زمان می آید و درست می کند و اصلاح می فرمایـد. آنچه امام زمان درست می کند و اصـلاح می فرماید، تکلیف دینی خودِ آن امام است که از لحظه و روز ظهور او شروع می شود. تا پیش از آن لحظه و آن روز، هر مسلمانی به همه تکالیف خود مکلف است، همینطور که باید نماز

۱- یعنی: اتفاق افتاده، واقع شـده. اشاره است به عـده ای از اشـخاص که عمر بسـیار کرده اند و شـرح حالشان در تواریخ آمده است.

۲- فصول نصیریّه ، ص۳۸، چاپ دانشگاه تهران.

بخواند و روزه بگیرد، باید امر به معروف و نهی از منکر کند، با ظلم و ظالم بستیزد، به دادِ مظلوم برسد، برای از بین بردن ستم و برپا داشتن عدل و داد، بکوشد، و... و...

جوانان عزیز، درباره حضرت حجت و مسائل مربوط به او، و آینده جهان از نظر مذهب، و تحلیل دقیق فلسفه انتظار، می توانند این کتاب ها را بخوانند:

آینده جهان از نظر مکتب ها.

انتظار، مذهب اعتراض.

دادگستر جهان.

در فجر ساحل.

خورشید مغرب.(1)

در پایان این گفتار، یکی از مشهورترین سخنان پیامبر را که درباره مهدی فرموده است، و علمای مذاهب اسلامی نقل کرده اند، نقل می کنیم، سخنی که از نظر دینی و اعلام نمودن شخص پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم قطعیت مسأله را می رساند.

اگر از عمر جهان جز یک روز باقی نماند، خدا همان یک روز را آن قدر طولانی و دراز کند تا مهدی _ فرزند من _ ظاهر شود و جهان را، در حالی که از ستم پر شده باشد، از

۱- و نیز کتاب های: عصر زندگی و انتظار در اندیشه ها .

عدالت و دادگری پر کند.

و چنان که می نگریم مسیر کلی بشر، از نظر فقدان عنصر معنوی در حرکت ها و زندگی ها، رو به حالتی است که در نهایت، ــ چنان که پیامبر گفته است ــ نیاز به کسی که بتواند اصلاحی همه جایی و همه گانه پدید آورد، و این همه ستم ها و اختلاف ها را برطرف سازد، و معنویت را به زندگی بشر بازگرداند، محسوس است.(۱)

۱- این بخش با اجازه استاد محمدرضا حکیمی، از کتاب « بعث، غدیر، عاشورا، مهدی » ایشان آورده شده است.

بخش سوم: برنامه های امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

اشاره

ص:۳۳

«روزی عالمیان همه، دست برادری و مساوات به هم خواهند داد و آن روز است که بدبختی و تیره روزی بر عرصه جهان یافته نخواهد شد».(۱)

ویکتور هوگو

۱. عدالت اجتماعی

امام صادق علیه السلام :

مهدی، عدالت را، همچنان که سرما و گرما وارد خانه می شود، وارد خانه های مردمان می کند، و دادگری او همه جا را فرامی گیرد.(۲)

گسترش عدالت در سراسر جهان و ریشه کنی بیداد از همه آبادی های زمین، از نخستین برنامه های انقلاب امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد

۱- بینوایان ، ۱/۸۸، ویکتور هوگو، ترجمه حسینعلی مستعان.

۲- بحارالانوار ، ۵۲/۳۶۲.

و از هـدف های اصـلی آن امام بزرگ و نجاتبخش است. این موضوع در بشارت ها و احادیثی که درباره آن حضـرت رسـیده است خیلی روشن یاد شـده است. در سـخنان پیامبر بزرگوار اسـلام و امامان معصوم که درباره قیام امام دوازدهم آمده، دعوت به توحیـد و مبارزه با شـرک و کفر به انـدازه ایجاد عـدالت و اجرای آن، مورد تأکید قرار نگرفته است. علت این موضوع شاید این باشـد که بـا آموزش هـای پیـامبران گذشـته و بویژه پیـامبر ما و دین اسـلام، همچنین رشـد علم و آگاهی بشـر، انسان ها به خدای یکتا ایمان می آورند و اندیشه خداشناسـی شـکست می خورد، و نوع جامعه های انسانی دارای عقیده مذهبی و خدایی می گردنـد؛ لیکن با این وصف در آتش ظلم، حق کشـی و کینه توزی و روابط غیر انسانی می سوزند، و با زندگی بی عدالت کـه در حقیقـت شـکنجه و مرگ تـدریجی اسـت، دسـت به گریباننـد. از این رو، نیـاز عمـده جـامعه بشـری برقراری عـدالت و دادگری است و حاکمیت روابط انسانی بر جامعه. انسان ها تشـنه عدالتند و خواهان آیین دینی که این تشـنگی را فرو بنشاند و آتش بیـدادگری را خـاموش کنـد. و عـدالت واقعی را بوجود آورد. که همه مردم؛ بزرگ و کوچـک و ضـعیف و قوی آن را آشکار ببینند.

ص:۳۵

بنابراین، مشکل اصلی و نخستین آن نجات دهنده بزرگِ انسان، مشکل خداباوری یا انکار خدا نیست؛ بلکه مشکل اصلی ظلم و ستم جهانسوز و همه جایی است که بشریت را در کام خود فرو برده و در آتش خود سوزانده است و دین و عقیده و آزادی و خواب و خوراک و آسایش و همه چیز انسان را نابود ساخته است. به این جهت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که آخرین نجات دهنده انسان هاست پس از ظهور مبارک خویش، اصول عدالت و دادگری را در میان همه انسان ها برقرار می سازد و همه مردم را از بدی و آزار رسانی و زشتی و محرومیت رهایی می بخشد.

۲. در سایه شمشیر

امام باقر علیه السلام :

...قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم شباهت هایی با پنج تن از پیامبران دارد... امّا شباهت به جدّ خود (پیامبر اکرم) قیام با شمشیر است و کشتن دشمنان خدا و پیامبر، و جباران و سرکشان...(۱)

از کارهای حتمی امام موعود علیه السلام جنگ با تمام انسان های ظالم و خون آشام است. با مطالعه تاریخ بشری، این واقعیت آشکار می شود که موانع رشد و پیشرفت انسان جز با قدرت و خونریزی از سر راه

۱- کمال الدین ، ۱/۳۲۷.

برداشته نمی شود. و تعالیم اخلاقی و اصول تربیتی هر چند تأثیرهای فراوانی داشته است، لیکن این تأثیرها در برخی افراد نجیب انسانی بوده است، و در طبقه زورگو، دنیا دوست و ظالم که منابع قدرت اقتصادی، سیاسی و نظامی جامعه ها را در دست می گرفتند، هیچ تأثیری نداشته است، و آنها را به راه نیاورده است. برای تربیت و هدایت آنها باید از روش دیگری استفاده کرد، تا سدّ راه انسان ها نشوند و راه رشد را بر مردم نبندند. تا تمام مردم بتوانند بدون هیچ مانعی به زندگی خویش ادامه دهند. به همین دلیل، مسأله جنگ و کاربرد نیرو به عنوان یک ضرورت برای رسیدن به هدف های انسانی مطرح می گردد. و جز از این راه نمی توان ظالمان، ستمگران و دنیا طلبان را سر جای خود نشاند و امنیت اجتماعی و اقتصادی و سیاسی در جامعه برقرار کرد، و جامعه را برای تلاش و کوشش آزادانه افراد آماده ساخت.

تاریخ پیامبران نیز، پُر است از جنگ و مبارزه با ستمگران و طاغوتان، و همیشه رهبرانِ انسان و دوستداران بینوایان و بیچارگان با آنان که راه باطل می رفته و به انسان ها ظلم می کردند، مبارزه کرده اند. پیامبر اکرم که کانون رحمت و در بالاترین مقام اخلاق انسانی است نیز برای مبارزه با کفّار و ستمگران ۸۳جنگ انجام داد.

ص:۳۷

امـام علی علیه السـلام و امـام حسن علیه السـلام و امام حسـین علیه السـلام نیز در راه حق و نجات جامعه از بیـدادگری، جنگ کردند.

امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف نیز که ادامه دهنده راه انبیاء و پیامبر اکرم و امامان است برای برپایی عدالت و هدف های بزرگ انسانی، راهی جز مبارزه و جنگ و سـرکوب سـتمگران و سرمایه داران ندارد. شمشیر آن امام بر سر مجرمان فرود می آید. و در آن دوران آنان راه فراری ندارند و در زیر سایه شمشـیر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است که انسان های درد کشـیده و رنـج دیـده به آسایش و زنـدگی دست می یابنـد. شمشـیر امام موعود برای سـتمگران مرگبار است و برای بیچارگان و مظلومان پناهگاه و پشتیبان.

۳. یک دین و یک آئین

امام صادق علیه السلام :

...مفضـل! سوگنـد به خـدا (امام قائم علیه السـلام)از میان ملت ها و آیین ها اختلاف را بر می دارد، و یک دین بر همه حاکم می گردد...(۱)

برای تشـکیل جامعه ای واحد، یک موضوع ضروری است و آن یک آئین و یک اعتقاد است. آئین ها و اعتقادهای گوناگون، بطور قطع، تفرقه و دوگانگی اجتماعی بوجود می آورد، و مانع وحدت و یگانگی

ص:۳۸

۱- بحارالانوار ، ۵۳/۴.

مردم می گردد.

اگر برنـامه ریزی هـای اجتمـاعی گرفته شـده از طرز فکرهـا و مرام هـای گوناگون باشـد، فعالیت های انسانی را در زمینه های گونـاگون اقتصادی، سیاسـی، فرهنگی و... مختلف و متضاد می سازد و مانع یکسانی و یگانگی جامعه می گردد. بنابراین تنوع و گونـاگونی راه هـا و عقیـده ها موجب اختلاف ها و تضادها و برخوردهایی در جامعه می شود، که در این شـرایط نمی توان تشکیل جامعه ای واحد و یگانه را انتظار داشت. بنابراین، باید آئین و دین واحدی بر جامعه حاکم باشد، تا امت واحد به معنای واقعی بوجود آید.

در دوران ظهور و روزگـار دولت امـام مهـدی عجـل الله تعـالی فرجه الشـریف آئین واحـدی بر جهان حاکم می گردد و راه و روش هـا نیز یکی می شود؛ و یگانگی واقعی در عقیـده و مرام انسان ها پدیـد می آیـد؛ و مردمان همه یک دل و یک زبان به سوی سعادت حرکت می کننـد. دیگر دوگانگی و تضاد در مرام ها و عقیـده ها وجود نـدارد، راه و روش ها یکی و هدف ها نیز یکی است. همچنان که در برنامه های زندگی اجتماعی نیز اختلافی دیده نمی شود.

ص:۳۹

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با چنین اصلی اساسی در ساختن جامعه یگانه بشری به موفقیّتی بزرگ و چشمگیر دست می یابد، و همه علت ها و عوامل ناسازگاری و درگیری را از بین می برد، و ناسازگاری ها و اختلافات اجتماعی را که از اختلافات عقیدتی و دینی بوجود می آیند، نابود می سازد، و با یکی کردن عقیده ها و ایدئولوژی ها راه هر گونه اختلافی را می بندد. او وحدتی واقعی را بر اساس اصول توحید و ایدئولوژی اسلامی پی می ریزد، و همه انسان ها را در زیر شعار یگانه و دین واحد گرد می آورد.

۴. رفاه اقتصادی و بهبود زندگی

اشاره

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم :

در امت من مهدی قیام کند... و در زمان او مردم به نعمت هایی دست می یابند که در هیچ زمانی دست نیافته باشند. (همه) نیکوکار و بدکار. آسمان بر آنان ببارد و زمین چیزی از روییدنی های خود را پنهان ندارد.(۱)

از برنامه ها و اقدام های امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف پدید آوردن رفاه و آسایش در کل جامعه بشری است. در این دوران جامعه بشری واحدی تشکیل می گردد که در آن همه مانند خانواده ای در کنار هم زندگی

۱- بحارالانوار، ۵۱/۷۸.

می کنند. و تقسیم بندی جامعه های پیشرفته و جامعه های محروم و عقب مانده از بین می رود. بلکه همه جامعه ها و انسان ها به رشد و رفاه دست می یابند. همچنین ابر قدرت ها وجود نخواهند داشت، بهبود زندگی و بی نیازی اقتصادی نصیب همه انسان ها می شود و همه جایی و همگانی می گردد. این آسایش موجب رشد و برتری معنوی و فکری انسان می شود.

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف برای رسیدن به این هدف بزرگ انسانی، از روش ها و عوامل مختلفی استفاده می کند تا به زندگی انسان ها سر و سامان بخشد و همه مشکلات را از میان بردارد.

الف. برقراری عدالت اجتماعی

عدالت اجتماعی که در بخش اول به آن اشاره شد، به معنای تعادل و همسانی در کلیه جریان های اقتصادی جامعه است. در پرتو چنین عدالتی، فاصله های اقتصادی از میان می رود و دیگر افراد فراوانی تهیدست و محروم، و افراد اندکی سرمایه دار، یافت نمی شوند.

ب. اجرای اصل مساوات

رعایت قاطع اصل مساوات نیز، موجب تساوی ثروت ها و برابری در پخش کالاها و مواد مورد نیاز همه مردم است و از جمع شدن و

ص:۴۱

تراکم و اسرافکاری گروهی از مردم مانع می گردد و زمینه های کمبود و نیازمندی را برطرف می سازد.

ج. عمران و آبادی زمین

از دیگر عوامل، عمران و آبادانی و بهره برداری از امکانات تا حدّ امکان می باشد، در دوران پیش از ظهور با همه پیشرفت های علوم، از همه زمین هایی که قابل استفاده و کشاورزی هستند و آبهایی که می شود آنها را ذخیره نمود و امکانات و... بهره برداری صحیح نشده است. در بعضی مناطق به علت نفوذ استعمار و وابستگی و محرومیت از امکانات استفاده نشده است. اما در دوران ظهور از تمام زمین ها و آبها استفاده خواهد شد و تمام زمین آباد و سبز و خرّم خواهد گشت.

د. بازپس گیری ثروت های غصب شده

از دیگر راه های امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف این است که با از میان برداشتن طاغوتان و زورگویان، سرمایه ها و ثروت های آنها را که از راه های نامشروع و نادرست به دست آورده اند، از آنها باز پس می گیرد و آنها را در راه آسایش و رفاه جامعه و تمامی مردم به کار می برد و همه محرومان و تهیدستان را از این اموال بهره مند می سازد.

ص:۴۲

ه. کنترل و نظارت دقیق مرکزی

امـام مهـدی عجـل الله تعالی فرجه الشـریف برای رسـیدن به نظم اجتماعی و رفاه اقتصادی، کنترل و نظارت دقیقی بر حاکمیت مرکزی جهان خواهـد داشت و با تشـکیل یک مرکز، تمام منابع ثروت و درآمـد جامعه را بدون هیچ گونه فرقی در اختیار کل افراد بشـر قرار می دهـد و همه امکانـات را به تسـاوی تقسـیم می کنـد. و با این کنترل دقیق عوامل اصـلی فقر و محرومیت که، دولت هـای ظلم و کفر و سـرمایه داران هسـتند از میـان می رود. در آن دوران این طور نخواهـد بود که بخش هـایی از جامعه عقب مانـده و فقیر و بخش هـایی ثروتمنـد باشـند و گروهی بی سواد و مریض و بـدون بهـداشت و گروه دیگر در حـدّ بالاـی خدمات بهداشتی و رفاهی باشند.

۵. مساوات و برابری

امام باقر علیه السلام :

امام قائم (اموال را) برابر تقسیم می کند و میان (همه) مردم - نیکوکار و بدکار- به عدالت رفتار می نماید...(۱)

یکی از برنـامه های امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف اجرای اصل مساوات است. اسـلام دین مساوات و برابری است، مساوات در مسائل گوناگون و زمینه های

ص:۴۳

۱- بحارالانوار ،۵۱/۲۹.

مختلف. تـا جـایی که اسـلام به دین مسـاوات مشـهور شـده است. امـام مهـدی عجـل الله تعالی فرجه الشـریف این برابری ها و مساوات را در جامعه بشری اجرا خواهد کرد.

انسـان هـا در آفرینش مساوی و دارای نیازهای طبیعی هماننـد و ارزشـی یکسان و برابرنـد. و هیـچ یک از ویژگی های طبقاتی موجب تفاوت و نابرابری آن ها نمی شود. آن ها در برابر قانون حقوقی یکسان و هماننـد دارنـد و هیـچ فردی در برابر قانون بر دیگری برتری و امتیازی ندارد. سیاه و سفید، کارگر و کارفرما، تهیدست و ثروتمند، بزرگ و کوچک، عالم و جاهل و... همه در برابر قانون برابرند.

تمامی مردمان حق اسـتفاده و بهره برداری یکسان از بخشـش های طبیعت را دارنـد، و بایـد مراتع، جنگل ها، رودها و دریاها و دیگر منـابع ثروت در اختیار همگان قرار گیرد تا هر کس بتوانـد با کوشـش و زحمت خود از آنها اسـتفاده نمایـد، زیرا این ها سفره گسترده ای است که خداوند برای همه انسان ها قرار داده است.

بخش مهم دیگر، تساوی و برابری انسان ها در استفاده از بیت المال می باشد، بیت المال که مجموعه امکانات و اموال عمومی می باشد، و دولت ها آن ها را در اختیار می گیرند در دوران ظهور نزد

ص:۴۴

امام قرار می گیرد. امام آن ها را برای رفاه مردم هزینه می کند و در راه رفع نیازهای عمومی به کار می برد. اضافه بر این اموال، از سرمایه های طبیعی نیز استفاده می کند و منابع و معادن را استخراج می نماید و همه این سرمایه ها و امکانات را صرف عموم مردم می کند.

در دوران ظهور و حکومت جهانی اسلام، انسان ها در تمام این مسائل مساوی و برابر خواهند بود، و از بخشش های الهی و مواد طبیعی به طور مساوی استفاده خواهند کرد، بیت المال برای همگان به طور یکسان مصرف خواهد شد،... هیچ قدرت و مقام سیاسی یا اجتماعی موجب برتری نمی شود و هیچکس نمی تواند به امکانات بیشتری دست یابد. حتی تقوا نیز موجب برتری و دست یافتن به لوازم بیشتر در زندگی نمی گردد.

۶. حاکمیت فراگیر جهانی

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم :

...سوگند به آن که مرا به حق به پیامبری برانگیخت اگر از دنیا جز یک روز باقی نماند، آن روز را خداوند می گستراند تا فرزندم مهدی قیام کند، پهنه زمین به نور او روشن گردد و حکومت او شرق و غرب گیتی را فراگیرد.(۱)

۱- کمال الدین ، ۱/۲۸۰.

از برنـامه هـای امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف حکومت فراگیر جهانی است، که در آن همه جامعه ها از یک مرکز پیروی می کننـد و بـا یـک سـیاست و برنامه اداره می شونـد. در آن دوران جامعه بزرگ بشـری و خانواده انسانی تشـکیل می شود، و دوستی و محبت سراسـر آبـادی هـا را فرامی گیرد، و آرزوی همه پیـامبران، امامـان و مصـلحان و انسـان دوسـتان تمـام دوران تاریخ برآورده می شود.

تا کنون چون سـتمگران و طاغوتان در جامعه بشـری حکومت می کرده انـد، ستیزه ها و اختلاف ها بوجود آمده است و زمین، این خـانه انسـان ها، بخش بخش گردیـده و به قسـمت های بزرگ و کوچک تقسـیم شـده است و این موجب فاصـله مردم از یکـدیگر می گردد، حتی موجب جنـگ و برادر کشـی نیز گشـته است. چون این قـدرت طلبان هسـتند که مردم را به جنگ و خونریزی مجبور کرده، و آنان را در مقابل یکدیگر قرار می دهند، و مهر و محبت های انسانی را که هر انسانی نسبت به انسان دیگر دارد، به کینه جویی و انتقام کشی تبدیل می کند.

در دوران ظهور حضـرت مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف با به وجود آمـدن یک دولت در تمام زمین و مـدیریت واحد؛ دیگر از اختلاف ها، جنگ ها، خونریزی ها و... خبری نخواهـد ماند، و انسان ها همه با هم برادر و برابر خواهند گشت. محبت های انسانی دیگر بار در دل ها زنده می شود و مردمان

به یکدیگر کمک خواهند نمود. توانمندان دست ناتوانان را می گیرند، و مشکلات آن ها را حلّ می کنند. دیگر کسی به کشور دیگری حمله نخواهد کرد و حقوق دیگران را نخواهند خورد. در این دوران همه انسان ها همانند افراد یک خانواده خواهند بود و روابط مردمان بر پایه محبت و دوستی قرار می گیرد، و این موضوع بسیار مهم را، نجات دهنده بزرگ انسان ها امام موعود انجام خواهد داد؛ و چهره زندگی را زیبا و دوست داشتنی خواهد ساخت.

۷. حکومت مستضعفان

امام علی علیه السلام :

ایشان (مستضعفان میراث بَرِ زمین)، خاندان پیامبرند، که خداوند پس از سختی ها، مهدی ایشان را برانگیزد، و به آنان عزّت بخشد و دشمنانشان را خوار سازد.(۱)

از برنامه های اصلی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تشکیل دولت مستضعفان و محرومان است. مستضعفان کسانیند که توسط زورمندان ضعیف نگهداشته شده اند و حقوق آنان پایمال شده است. در دوران ظهور هنگامی که ظالمان و زورمندان کنار گذاشته شدند، مانع راه مستضعفان برداشته می شود و همه کارها به دست افراد و طبقات

۱- بحارالانوار ، ۵۱/۵۴.

محروم سپرده می شود. بنابراین تهیدستان هستند که بر جامعه حکومت می کنند و جامعه را اداره نمایند. دیگر از ستمگران و اشراف و حکومت های ظالم خبری نیست.

این هدفِ تمام پیامبران و انسان های بزرگ بوده و اسلام نیز، چنین هدفی داشته است. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امامان ما همه در راه رسیدن به چنین هدفی گام برداشته و سختی کشیده اند و حتی در این راه به شهادت رسیده اند.

در طول تاریخ، همیشه ستمگران و ظالمان و جبّاران،... مردمان تهیدست و مستضعف را به بردگی می کشیدند و آنها را به کارهای سخت مجبور می کردند و حقوق و دسترنجشان را می خوردند. همیشه چنین افرادی وجود داشته اند. که دیگران را تحقیر می کردند و آزادی آنان را سلب می نمودند و مانع رشد و ترقی آن ها می گشتند، و از اجرای قانون و اصل عدالت مانع می گردیدند.

در تمام این دوران انسان های بزرگ به کمک محرومان و تهیدستان می آمدند و با زورگویان و ظالمان به مبارزه می پرداختند، لیکن در هیچ دوره ای پیروزی همگانی و همه جایی پدید نیامد، و اگر در دورانی؛ حکومتی برای محرومان و زیردستان تشکیل شد، با

نیرنگ، جنگ و خونریزی ستمگران و سلطه طلبان مواجه گردید و پس از مدّتی شکست خورد.

امّا در دوران حاکمیت امام موعود علیه السلام آن انسان بزرگ تمام آیین پیامبران و امامان و مصلحان بشری را اجرا خواهد کرد. حکومت در دست مستضعفان قرار خواهد گرفت، و عدالت مطلق اجرا خواهد شد. دیگر ظالم و ستمگری وجود نخواهد داشت تا مظلوم و ستمدیده ای وجود داشته باشد؛ و زورگویی وجود ندارد که مردمان را به زیر سلطه خویش درآورد. طبقات اجتماعی از بین خواهد رفت، همه افراد برادروار زندگی کرده و زندگی هایی نزدیک به هم خواهند داشت و همه افراد به فکر محرومان و مستضعفان خواهند بود و همه مردم به نیازهایشان خواهند رسید.

۸. رشد علم و فرهنگ

امام باقر علیه السلام :

در زمان حکومتِ مهدی علیه السلام به همه مردم، حکمت و علم بیاموزند، تا آنجا که زنان در خانه ها، با کتاب خدا و سنتِ پیامبر، قضاوت می کنند.(۱)

از آغاز تاریخ، انسان به کارهای فرهنگی و علمی پرداخته است. و

۱- بحارالانوار، ۵۲/۳۵۲.

تجربه ها و دانش هایی به دست آورده است که در میان این آموخته ها، آموزش ها و دستورات پیامبران جایگاه ویژه ای دارد. یکی از اصول و هـدف هـای اصـلی انبیا گسترش علم و دانایی است. آنان انسان ها را به فراگیری علم در تمام زمینه ها دعوت کرده اند. از شناخت خود تا شناخت خداوند و از شناخت کوچکترین ذره تا شناخت جهان هستی.

در سایه این دستورات، انسان به تفکر و تعقل پرداخت و در هر رشته از علوم به مسائل جدیدی رسید. و علوم گسترش فراوانی یافت. و بدین گونه تا قرن حاضـر پیش آمد. این علوم و دانش ها اهمیّت زیادی دارند و بسـیاری از مشـکلات انسان ها را حل می کننـد و وسائل زنـدگی بهتر را پدیـد می آورنـد و انسان در همه بخش های زندگی خود از آنها اسـتفاده های فراوانی می برد. لیکن این پیشـرفت ها بیشتر در مسائل مادی جهان و زندگی مادی انسان بوده است، و در بُعد معنوی چنین پیشـرفت هایی نبوده است. در همـان مسائـل مادی نیز انسان به تمام مسائل پی نبرده است؛ و برای او مجهولات و ناشـناخته های فراوانی وجود دارد که از شناخت ها و دانایی های او بسیار گسترده تر است.

متخصصان رشته های گوناگون علوم بشری به دانش ها و

معلومات انـدک خود اعتراف دارنـد. و چنین می گوینـد که دانش ما در برابر مجهولات و ناشـناخته ها چون قطره ای است در برابر دریا. لیکن چون هدف از خلقت انسان رشد و کامل شدن شناخت و دانش اوست، باید روزی این هدف به واقعیت برسد و دیگر مجهولی برای انسان باقی نماند.

در دوران ظهور امـام مهـدی عجـل الله تعالی فرجه الشـریف که همه آرمان ها و اهـداف انسانی و الهی به حقیقت می پیونـدد، دانش و شـناخت انسان ها نیز کامل می شود. در آن دوران تمام ناشناخته ها، شناخته می شود و دیگر مجهولی در هیچ یک از علوم و دانش ها باقی نخواهد ماند. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از حقایق مادی و معنوی پرده برمی دارد و همه را برای انسـان هـا آشـکار و روشن می سازد؛و انسان ها را همراه با تکامل علوم مادی در علوم معنوی و خداشناسـی نیز به تکامل می رساند؛ و از جامعه های انسانی که در جهل و نادانی به سر می برند. جامعه هایی آگاه، بینا و دانا می سازد.

۹. امنیت اجتماعی

امام صادق علیه السلام :

در تفسیر آیه شریفه «خدا به کسانی از شما که ایمان آورده اند... وعده داد که به یقین در روی زمین ایشان را خلیفه

کند... و وحدتشان را به امنیت بدل سازد...»(۱) می فرماید: این آیه در باره (امام) قائم و یارانش نازل شده است.(۲)

امنیت اجتماعی بایـد در بخش های گوناگون زنـدگی اجتماعی یعنی بخش های اقتصادی، سیاسـی، فرهنگی پدید آید. امنیت اجتماعی زمینه ساز فعالیت های درست و صحیح فردی و گروهی است. در محیط های امن و آرام است که روابط اجتماعی بر قوانین استوار است، و چیزی جای حق را نمی گیرد، و حقوق افراد کاملاً رعایت می شود.

بـا امنیت اجتمـاعی، قـانون بر جـامعه حکومت می کنـد و مانع زورگویی و تجاوز می گردد. منافع همه مردم تأمین می شود، و افراد قدرتمنـد نمی تواننـد به دیگران ظلم و سـتم کننـد. همچنین بالاترین مقامات جامعه نمی توانند به زیردسـتان زور بگویند. سرمایه داران بر جامعه تسلط ندارند و سرنوشت تهیدستان در دست آنان نیست. در جامعه امن، حوادث و پیش آمدها، موجب نگرانی مردم نیست، زیرا دولت افراد را تأمین و خسارت های آنان را جبران می کند.

در اجتماع امن و آرام، هر کسی که سخن حق و حرف درستی

۱- سوره نور، آیه۵۵.

۲- غیبت نعمانی /۲۴۰.

داشته باشد بدون هیچ ترس و بیم آن را بر زبان می آورد و نظر خود را می گوید، و همه در مسائل اجتماعی دارای رأی مساوی هستند و سرنوشت جامعه در دست همه مردم است. قانون حق و عدل، یعنی قانون خدایی، راهبر و راهنمای کل جامعه است.

در اجتماعی که امنیت وجود دارد، محصول کار و کوشش مردم نصیب خودشان می گردد و ثمره تلاششان را دریافت خواهند کرد. دیگر کسی نمی تواند ثمره و تلاش و کوشش دیگران را بدزدد و مالک آن شود.

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف امنیت اجتماعی به وجود می آورد. امنیتی که بشریت تا کنون مانند آن را ندیده است. او نگرانی و ترس را نابود می کند، و همچنین کسانی را که در جامعه ایجاد نگرانی و ترس می کنند، کنار می زند.

او قانون و عدل را اجرا می کند و احترام به حقوق و ارزش انسان را در روابط اجتماعی استوار می سازد. در آن دوران چون امنیت وجود دارد و هیچکس از کسی دیگر نگرانی و ترس ندارد، انسان ها به یکدیگر نزدیک می شوند. دوستی و مهربانی جای دشمنی و کینه توزی را می گیرد، و رقابت انسان ها سالم و انسانی می گردد. و رشد اقتصادی در همه بخش های جامعه آشکار می گردد.

ص:۵۳

۱۰. رشد تربیت انسانی

امام باقر علیه السلام :

هنگامی که قائم قیام کند، خداوند قوای فکری مردمان را تمرکز می دهد... و اخلاق آنان را تکامل بخشد.(۱)

یکی از برنامه های امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف رشد تربیتی و بلوغ روحی انسان است. انسان که جزء اصلیِ تشکیل جامعه صالح و سالم است، محور اصلی برنامه ریزی ها، قوانین، علوم و دیگر مسائل جامعه می باشد. انسان، برای اصلاح جامعه و تشکیل اجتماعی سالم باید نخست، اصلاحات و تحولات را از درون خود آغاز کند، زیرا تمام مسائل اقتصادی، سیاسی، جنگ، صلح، نظم، بی نظمی، نیکی، زشتی و... در اجتماع به انسان مربوط است. پس انسان با ایجاد انقلابی در درون خود می تواند در جامعه نیز انقلاب و تحول به وجود آورد.

در هر جامعه ای بهترین برنامه ها و قوانین باید به دست بهترین و شایسته ترین افراد و مجریان اجرا شود. به همین دلیل ساختن انسان و پرورش و رشدِ افرادی صالح، مقدمه اصلی برای تشکیل هر نظام صالح و انسانی است.

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نخست به تربیت انسان ها می پردازد تا دیگر

۱- بحارالانوار ، ۵۲/۳۳۶.

برنامه های اجتماعی خود را به شایستگی انجام دهد. و عدالت، دادگری، قانون شناسی، دیگر دوستی، ایثار و... را در سطح جامعه پایدار سازد.

کینه توزی، خوی و خُلقی شیطانی است و از پایین بودن سطح فرهنگ انسانی سرچشمه می گیرد. با رشد تربیت و تکامل عقل، کینه ها به محبت و دوستی تبدیل می شود و انسان دوستی در روابط اجتماعی استوار می گردد.

ثروت پرستی و مال اندوزی، پدیده ای روحی و باطنی است. انسان ها نخست، در باطن حریص و ثروت پرست می شوند، آنگاه در خارج به اموال دیگران تجاوز می کنند و به ظلم و ستم های اقتصادی دست می زنند. این مشکل بزرگ (مال دوستی) در تمام دوران ها وجود داشته است و خواهد داشت. این بیماری باطنی و روحی انسان، تا از درون انسان درمان نگردد، به کاربردن شیوه ها و روش هایی از بیرون، برای جلوگیری از آن، نتیجه چندانی ندارد، و اگر داشته باشد دراز مدت و پایدار نیست.

تجربه های پیاپی و مکرر تاریخ نشان داده است که همه نابسامانی ها و ناتوانی ها در کار جامعه سازی به دلیل آن است که سرچشمه آلودگی نادیده گرفته شده و محور اصلی فراموش گردیده

ص:۵۵

است، و به تربیت روح و باطن انسان توجّه نشده است.

اما در دوران ظهور امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف به این مشـکل اساسـی توجه می شود و روح و روان مردم تربیت می گردد و صـفات پست و ناپسـند روحی و بـاطنی انسان ها از بین می رود. همین است که آن انقلاب ماننـد دیگر انقلاب ها شکست نخواهد خورد و به پیروزی نهایی خواهد رسید و پایدار خواهد ماند.

۱۱. سامان یابی زندگی

اشاره

امام حسین علیه السلام :

در خانـدان ما دوازده مهـدی است... آخر آنان نهمین فرزنـد من است که به حق قیام کند، و خداوند زمین مرده را به دست او زنده کند...(۱)

انسـان دارای دو گونه حیات و زنـدگی است. حیاتی انسانی و حیاتی حیوانی، که تفاوتی بسـیار میان این دو گونه حیات وجود دارد. انسـان در حیـات و زنـدگی حیوانی خود دارای تغـذیه، رشـد و تولیـد مثـل است؛ و در این سه موضوع با همه موجودات زنده مشترک است. زیرا از کوچکترین موجود زنده تا بزرگترین و پیچیده ترین آنها، در این سه، همانند و همسانند.

۱- کمال الدین ، ۱/۳۱۷.

اما حیات اصلی انسان، حیات باطنی و زندگی روحی و عقلانی است. و این احادیث است که عالم انسان را از عالم حیوانات و موجودات زنده جدا می سازد، و این حیات و زندگی به انسان برتری و امتیاز می بخشد. در زندگی مادی بسیاری از حیوانات از زندگی استوارتر، طولانی تر و آسیب پذیرتر برخوردار هستند. حیواناتی که ده ها سال زندگی می کنند و تغذیه ای چندین برابر افراد انسانی دارند، و کمتر دچار بیماری و کاهش و فرسایش می گردند و قدرت و توانایی بیشتر از انسان دارند. و اگر قدرت بدنی ملاک برتری باشد، اینگونه حیوانات از انسان برترند. بنابراین، ارزش و عظمت حیات انسانی، به حیات باطنی و معنوی و عقلانی اوست.

آدمی در طول تاریخ و دوران زندگی، از حیات انسانی خود، چندان بهره و استفاده ای نبرده است، و جز سالیان اندک و محدود و در دوره هایی بسیار کوتاه، انسان نزیسته، و حیات فردی و اجتماعی انسانی نداشته است؛ و در این دوران حیات انسانی و انسانیتِ انسان مرده بوده است.

از حیات انسانی که بگذریم، در کدام دوره از دوران های تاریخ و کدام تمدن و جامعه ای همه انسان ها درست تغذیه شدند و خوراک کافی در اختیار داشتند، و فرزندانشان زمینه رشد یافتند و در کجا

مسائل مادی آنان حلّ شد. در قرن حاضـر که اوج شکوفایی تمدن های ظاهری بشری است، کجا وسایل و ابزار زندگی مادی، برای همه انسان ها و در همه اجتماعات فراهم شـده است؟ آمارها، از گرسـنگی های پنهان و آشـکار اکثریت قاطع بشـریت، و سیری و پُرخوری اقلیت ها، پرده برمی دارد.

در طول تاریخ، از برخی دوره های گذرا و کوتاه حکومت های پیامبران و دوران حکومت پیامبر اسـلام صـلی الله علیه و آله و سلم و چهار سال خلافت امام علی علیه السلام که بگذریم، انسان همواره در اثر ظلم و بی عدالتی و فساد و تباهی های مادی و معنوی از نعمت حیات شایسته محروم بوده است.

زمین نیز دچار مرگی وحشتبار شده است، زیرا مرگ و حیات زمین ارتباط مستقیم با مرگ و حیات ساکنان آن دارد، یعنی در این دوران رشد ویژه و چشـمگیری یافته است، مزارع آباد شده و منابع اسـتخراج گردیده است و از دریاها و فضا و جوّ و... نیز استفاده گردیده است.

اکنون برای این که مقصود از حیات در بُعد انسانیِ آن به خوبی روشن گردد و مرگ انسانیت ها بهتر لمس شود، ویژگی های انسان ها و اجتماعات را در دوران پیش از ظهور می آوریم تا مشخص شود که

ص:۵۸

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با چه راه و روش هایی می جنگد و چه برنامه ها و اصولی را جایگزین آنان می کند:

الف. گسیختن روابط انسانی

گسیختن و پاره شدن پیوندهای انسانی، از پدیده های ویرانگر پیش از ظهور است. در این روزگاران پیوندهای اجتماعی استواری وجود ندارد و در زندگی انسان ها حق و عدل جایگاهی ندارد. به ظاهر انسان ها در کنار یکدیگر و در یک آبادی یا اجتماعی زندگی می کنند، لیکن دلها و فکرها با هم و در کنار هم نیست و میان آن ها همدلی وجود ندارد.

ب. گسستن روابط خانوادگی

در این دوران، خانواده _ به عنوان هسته اصلی اجتماع- دچار تزلزل و سستی می گردد و پیوندهای خانوادگی گسیخته و سست می شود، مرد حقوق زن و زن حقوق مرد را رعایت نمی کند، فرزندان احترام پدران و مادران را ندارند، و مادران و پدران مسئولیت های تربیت فرزندان را از یاد برده اند.

ج. انگیزه های غیر انسانی در روابط اجتماعی

در این دوران انگیزه های روابط اجتماعی، انگیزه هایی الهی و

انسانی نیست. محبت ها و دوستی ها واقعی نیست. عشق و علاقه واقعی وجود ندارد. دوستی ها بر اساس مسائل پوچ و زودگذر است. رابطه ها برای دستیابی به فساد و آلودگی و خوشگذرانی می باشد. یگانگی ها زبانی و ظاهری می باشد، و در باطن بیگانگی و دوری است.

د. روابط سودجویانه

انسان، در ارتباط با انسان دیگر، به سود و سرمایه می اندیشد، و با همین انگیزه به میدان پیوندهای اجتماعی وارد می شود. در صورتی که سود مادی در کار باشد با هر انسانی رابطه برقرار می کند. طبقات اجتماعی هر کدام به نوعی تلاش می کنند تا حق دیگران را ببرند، و با کار و تلاش دیگران بر ثروت خود بیفزایند. جامعه انسانی به جنگلی از حیوانات تبدیل می گردد، که در آن مردمان گرگانی اند به جان هم افتاده و حکومت ها درندگانی که به جان ملت ها افتاده اند، و هر کسی دیگری را برای منافع خود می خواهد.

ه. نابودی عبادات

در دوران پیش از ظهور، عبادت و پرستش خدای بزرگ، چنان که شایسته است انجام نمی شود. اکثر انسان ها در مادّیات و دنیا غرق شده اند و به هدف خلقت خویش نمی اندیشند. توجه ندارند که روزی

ص:۶۰

به سوی خدا باز می گردند و در این دروان کوتاه زندگی باید راهی به او بجویند و خود را آماده سفر به سوی خداوند سازند.

اینها اندکی از مسائل و ویژگی های اجتماعات در دوران پیش از ظهور می باشد. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آن نجات دهنده بشریت، همه این عوامل و راه و روش های ناپسند و ویرانگر را نابود می گرداند و اصول و آرمان های حیاتبخش را جایگزین این امور می سازد.

۱۲. روش زندگی امام موعود علیه السلام

امام صادق علیه السلام :

به چه جهت درباره خروج قائم عجله دارید؟ به خدا سوگند، او جامه ای درشت می پوشد، و خوراک خشک و ناگوار می خورد...(۱)

امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چون همه پیامبران، بسیار ساده زیست است. لباس های درشت و کم بها می پوشد، و خوراک خشک و ناگوار می خورد. اهل آسایش و تن آسایی نیست. چون پیامبران از هر گونه تعظیم و بزرگداشت و ستایش پرهیز دارد. او به معنای واقعی زاهد است و جز به ضروریات زندگی تن نمی دهد، و در سطح پایین ترین طبقات، بلکه دشوارتر از آنان زندگی می کند.

ص:۶۱

۱- غیبت نعمانی ، /۲۳۳.

امام مهـدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف هماننـد حضـرت یحیی علیه السـلام زاهـدترین و عابدترین مردمان است. با ظهور او دیگر بار اخلاق و رفتار پیامبر و امامان آشـکار می شود، او تجلّی دوباره زندگی پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله و سـلم و امام علی علیه السـلام و دیگر امامـان است، و لبـاس و خوراک و خـانه و کاشـانه او یـادآور لبـاس و خوراک و خانه کوچک و بی نهایت ساده پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و امام علی علیه السلام است. آری! رهبری جامعه انسانی باید چنین باشد.

آنان که زندگی های مرفه و آسوده دارند و با شادی زندگی می کنند، در کاخ ها سکونت دارند و دم از آسایش خلق و توده های مردم می زنند، ادعایی پوچ و پوک دارند و سخنی یاوه می گویند.

امام موعود علیه السلام چون نیاکان خویش به هر کس هر چه خواست می بخشد و کسی دست خالی از نزد او باز نمی گردد، وبه جز خدا و رضای او به چیزی دیگری نمی اندیشد. و در برابر زحمت ها و کوشـش هایی که برای مردم می کشد، پاداشـی در نظر ندارد و حتی سـتایش و تشـکری نمی خواهد. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشـریف که داعی حق و گسترنده عدل است، ذرّه ای در احوال شخصی پای از حدّ و مرز عدالت بیرون

ص:۶۲

نمی گـذارد، او نخسـت «عـدل» را در درون خـود پیـاده کرده است، و سـپس به پیـاده کردن آن در جـامعه و جهـان دست می زند.(1)

ص:63

1- این بخش با الهام از کتاب عصر زندگی و برگرفته ای از آن است با تغییرات مناسب برای نوجوانان و جوانان.

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟

سوره زمر/ ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)

۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی

۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...

۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو

۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه

۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی

۲.ارتباط با مراکز هم سو

۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹